

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 3 Iuliu 1909.****Numărul 26.****Salariile profesorilor dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.**

Chestiunea salarelor profesorilor dela gimnaziul din Blaj este fără îndoială foarte importantă și arzătoare. Chestiunea aceasta preocupă de multă vreme în mod foarte viu autoritatea noastră supremă bisericească, dar de un timp încoace, și anume decând s'a ivit „Normativul” dela 1906, pe temeiul căruia Domnul Ministru al instrucțiunii publice a înfiat din vistieria statului adăuse personale pentru profesorii dela gimnaziile confesionale, chestiunea aceasta preocupă și publicul mare, preocupă adevărat și pe oameni, cari nu sunt chemați în urma oficiului și poziției lor a se ocupa cu această chestiune, și prin urmare nu au la îndemână datele de lipsă, nu au posibilitatea ca să poată cunoaște fazele și starea ei în mod destul de autentic.

Unii zic, că „Normativul” acela nu conține condițiuni îngreunătoare, sau cel puțin nu atât de îngreunătoare, încât pe baza lui să nu se poată primi adăusele personale; de altă parte e cunoscut, că unele dintre autoritățile bisericești au primit acel „Normativ,” și pentru profesorii gimnaziilor, ce le susțin, s'au asigurat deja adăusele personale: astfel faptul acela, că Consistoriul nostru nu a primit ajutoriul de stat oferit pentru profesorii dela gimnaziul din Blaj, pentru foarte mulți va fi cel puțin neînțeles.

Pentruca cetitorii noștri să nu mai aibă nici o nedumerire în privința aceasta și cu toții să cunoască motivele și punctele înalte de vedere, de cari e condusă Venerata superioritate bisericească în tractarea chestiunii acesteia, publicăm aci scrisoarea, ce a îndreptat-o P. V. Consistor arhiepiscopesc, către corpul profesoral al gimnaziului din Blaj cu datul 1 Decembrie 1906 Nr. 7403:

Reverendissimoi în Hristos Frate *Iosif Hoesu*, canonic Metropolitan și Director al Gimnaziului Arhiepiscopesc în Blaj.

Declarațiunea făcută în conferința corpului profesoral dela gimnaziul nostru în 24 Noembrie 1906, și subțernută cu raportul din 29 Noembrie 1906 Nr. 382 fu pertractată în ședința acestui Consistoriu ținută astăzi, și înainte de ce am fi putut lua oare carea rezoluțiune în meritul adăusului extraordinar din vistieria Statului, înfiat de Esc. Sa Dl. Ministru Reg. Ung. de Culte cu scrisoarea-i din 7 Noembrie 1906 Nr. 95333 ca ajutor extraordinar la salariul profesorilor gimnaziali în forma contemplată în Normativul (Szabályzat) de acelaș dat și număr ca adăus personal: Consistorul arhiepiscopesc ca să poată purcede față de obiectul acesta important în deplina cunoștință de cauză, a aflat în Domnul a mai cere declarațiunea profesorilor gimnaziali la următoarele momente, cari nu pot fi lăsate nebăgate în seamă la cumpănirea chestiunii salarelor profesoralii dela acest gimnaz.

Și anume:

1. În senzul fundațiunii regie a Mănăstirii Preasfinte Treime din Blaj, gimnaziul de aici este o școală medie transilvană de caracter ecclesiastic, așezat dintru început în mâinile Ordului sfântului Vasiliu, iară acum concrezut grijii clerului secular arhidiecezan până atunci, când se va putea restaura Ordul sfântului Vasiliu în mănăstirea Preasfinte Treime din Blaj.

Amăsurat caracterului ecclesiastic, din natura lucrului, și conform p. c. §. 47 articlu XXX din 1883, salariul profesorilor îl determină autoritatea ecclesiastică competentă.

Dacă autoritatea competentă ecclesiastică este constrânză a păși cu guvernul pentru susținerea gimnaziului în raport contractual: în cazul acesta amăsurat celui acelui punct c) în contractul ce s'ar încheia trebuie determinat minimalul salarelor profesorale.

Nici aceasta dispusețiune a legii nu obligă însă autoritatea aceea ecclesiastică, carea în privința dotațiunii cutărui gimnasiu, nu stă în raport contractual cu guvernul, va se zică unei autorități ecclesiastice a acesteia îi sunt mâinile libere, cum își va regulă salarele, ori, că e vorba de minimalul, ori că de maximalul acelor salare.

Acum acest Consistoriu Arhiepiscopesc nu stă întru nici un raport contractual cu guvernul regesc al Ungariei: deci în sensul legii nu poate fi obligat a detărmi de acum nici chiar minimalul salarelor profesoralii dela gimnaziul din Blaj.

Dară adăus personal numai acel director, profesor și măestru de gimnastică ordinar poate căpăta, a cărui autoritate supremă recunoaște de obligătoare pentru sine Regulamentul (Szabályzat §. 10).

De oarece însă punctul 5 al §-lui 9 pretinde, ca la statorirea primă să i-se susțină Guvernului „Conspectul exact și legitimațiune despre aceea, că respectivul de prezent ce fel de competențe capătă, și acele de unde le primește?

Acest conspect în cazul nostru Consistorul are să-l susțină, el răspunde pentru esactitatea datelor din conspect, că doară și conferința profesorilor admite, că guvernul lasă categoriile de salar vigente de ex. la gimnaziul nostru „în deplină valoare, le iea de bază pe viitor la împărțirea suplimentului,” va să zică categoriile de salar le iea de minimalul vigente aici, și acel minim voiește să-l întregească cu adăus personal. Cumcă acel minimum apoi să nu poată fi supus reviziunii și eventualei modificări după cerințele bisericii noastre, s'a îngrijit §. 48 articlu XXX. din 1883.

Este dară evident, că primind noi Regulamentul de bună voie și fără de a încheia vre-un contract cu guvernul, ne obligăm a statori minimalul salarelor, la ce legea nu ne obligă, decât la cazul dacă intrăm în raport contractual cu guvernul.

De altă parte vine guvernul și dacă primim Regulamentul, pe temeiul articolului de lege IV din 1893 despre regularea competențelor amploiaților, pe membrii corpului didactic dela gimnaziul nostru, fără vre-o privire la caracterul lor ecclesiastic, îi înșiră ca pe niște amploiați de stat, și în măsura salarelor acelora-și, îi face părtași de adăusul personal înfiat, și anume promite supliment directorului ordinar după categoria de salar a VII. eventual a VIII, profesorilor de jumătate după categoria de salar a VIII, de jumătate după categoria a IX., iară măestruului ordinar de gimnastică după categoria a X.

Astfel Consistoriul, dacă primește acest Regulament, nu numai se supune de bună voie, fără a fi fost constrâns prin lege, a statori minimalul salarelor, ci deodată renunță la dreptul nativ, care până aci nimenea nu i-l contestat, de a statori salariul profesorilor gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj; pentrucă guvernul în sensul articolului de lege I. din 1904, respective al ordinațiunii din 31 Ianuar 1904 Nr. 530 M. E. și-a rezervat și-și apoi a statori maximalul salarelor amploiaților după categorie, până la alta dispusețiune a legislativei, care maximal este evident din Tabella comparativă, alăturată sub spre orientare, aceea tabelă

arată, că adausul personal pune în prospect profesorilor o auctă, preste salarul lor actual, variante între 30—70%. Nu este probabil ca aceia, cari acum nu pot renunța la adausele acestea personale: după ce le vor primi, și își vor întocmi prelimarele economiei lor casnice după purtata acelor adause, vor fi gata a renunța la acele adause când biserica noastră va judecă acel adaus de ne-compatibil cu drepturile antonome innăscute ale ei.

Primind Regulamentul, Consistorul renunță mai departe și dreptului nativ de a înființa la acest gimnaziu catedră nouă, de oarece necesitatea acelei catedre, și suficiența dotațiunii din caz în caz o dețarmurește Ministrul (Szabályzat §. 12).

2. Cumcă renunțaiunile de natura celor atinse aici, și altor, cari vor fi încă atinse, invoalvă știrbirea drepturilor autonome ale bisericii noastre relative la statuirea beneficiilor ecclesiastice, de cari se tin și catedrele dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj, este arătat invederat în Cap 2. Titlu II al decretelor Sinodului provincial de Alba-Iulia și Făgăraș din an. 1900.

Intru atenuațiunea naturii acelor renunțaiuni pentru biserica noastră nu poate fi normativ modul după care precep și admit celealalte biserici transilvane reforma imbiată în Regulament.

Legile transilvane susțin și întăresc toate staturile și pe toți locuitorii „in suis juribus, legibus, privilegiis, immunitatibus et indultis” Articul VII. din 1744. Iară ce privește mai deaproape biserica noastră: „Episcopatus Fogarasensis Graeci Ritus religioni Romano-catholicae vere unitorum realiter admissi, in fundorum, honorum et beneficiorum quae habent possessione confirmati vivunt, deletis illis qui in contrarium... faciunt articulis... in quantum religioni

romano-catholicae... praejudicant... et immunitati ecclesiasticae quoquo modo adversantur.” Articul VII. din 1744.

Aceleași legi au garantat bisericii noastre libertatea de a înființa școale, și au ascurat staturile fiecărei biserici „quod in moderno... gymnasiolorum usu nunquam turbabuntur” Articul LV an. 1791.

Dacă cu toate acestea alte biserici transilvane, în butul garanțelor cuprinse în §. 14 art. XLIII din 1868, renunță la drepturile lor, și primesc reforma din Regulament, nu urmează, că ar fi deoare și biserica noastră a o primi aceea. Pentru acelea biserici stă regula „volenti non fit injuria.”

Dealtcum sfera de activitate a staturilor rom.-cat. Transilvane relative la școalele medie de sub conducerea lor sunt deajuns normate în §. 41 art. XXX din an. 1883., și deosebit în cele 21 puncte formulate în ședința extraordinară a staturilor din 25 Maiu 1893 aprobate de Majestatea Sa cesarea și apostolica regia prin rezoluțiunea prea înaltă din 4 Noemvrie 1893.

Drepturile bisericii gr.-or. române în privința școalelor ei medie sunt normate în Statutul organic al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, aprobat de Majestatea Sa prin rezoluțiunea prea înaltă din 28 Maiu 1869.

Celealalte biserici transilvane se bucură de autonomie ca aceea, ca și carea este de ajuns spre a scuti școalele lor medie de atacurile cărora fu expus gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj în decursul deceniilor de curând trecute.

Din toate acestea va binevoi a înțelege corpul profesoral dela gimnaziul nostru din Blaj că reforma contemplată în Regulamentul ministerial stă în nexul cel mai strâns cu chestiunea autonomiei, pentru carea biserica noastră stăruie dela 1869, până aci, însă fără

rezultatul derit; carea autonomie însă singură poate preveni urmările fatale de cari este pregnantă reforma imbiată. Va înțelege și aceea, că primind acest Consistor reforma contemplată în Regulamentul ministerial, depune de bună voe lupta de apărare, purtată până aci pentru dreptul de a conduce gimnaziul din Blaj, depune lupta înainte de ce ar fi isbutit a limpezi pusețiunea de drept public a gimnaziului său, ori măcar de a primi vre-o rezoluțiune oarecare la memorandumul cu dtul 8 Aprilie 1899 Nr. 1680 îndreptat Consiliului ministerial.

3. Dar pașul ce l'ar face Consistorul acesta primind Regulamentul ministerial ar conturbă în mod simțit raporturile fondurilor arhidiecezane către fondul așa numit „pentru promovarea instrucțiunii,” creat cu decretul consistorial din 11 August 1900 Nr. 3534, anume:

a) Fondul „pentru promovarea instrucțiunii” s'a inițiat din venitele întrecătoare ale fundațiunii fericitului Colonel David Br. Urs de Margina, care în punctul 7 al literelor fundaționale din 18 Iuliu 1897, acceptate în ședința extraordinară a Capitlului Metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș din 23 Iuliu 1897 Nr. ^{3561 metrop.}/_{30 capit.} dispune: „iară suma întrecătoare a venitului anual se va folosi spre promovarea instrucțiunii prin ajutarea unor școale gr.-catolice, pe cum va află Ordinariatul din Blaj împreună cu Consistorul său”. — Aci dar e vorba de „unele școale gr.-cat.” și nu numai de școala medie numită gimnaziu.

b) Venitul curat anual al dominiului fundațional dela Bethlen-Szent-Miklós și Alsó-Kápolna va fi de a-se împărți în cinci părți egale, și după §. 1 partea IX. a literelor fundațiunii Vancea de sub titlul special „Cassa arhidiecezană” o parte din cele cinci părți amintite mai sus va fi în tot anul de

FOIȚĂ.

EMINESCU-OMUL *).

Eram în multe privințe foarte deosebiți unul de altul și am fost cu toate acestea buni, în mai multe rânduri chiar nedespărțiți prietini; de aceea mi-a fost totdeauna greu să vorbesc despre dânsul, căci nu puteam s-o fac aceasta fără ca să vorbesc și despre mine însumi. Am tăcut chiar și atunci când alții, care-l știu numai din auzite și din puțina lui scrisă, au spus despre dânsul și ceeace nu-i adevărat, și n'am să vorbesc nici acum despre Eminescu, poetul, care trăiește, ci despre omul, care a murit, sunt acum douăzeci de ani.

Mie nu mi-a fost Mihail Eminescu poet, nici, în genere, scriitor, ci om suferințos apropiat, pe urma căruia am avut multe zile de mulțumire senină, și povățuitor în cele literare. Ani de zile de-a rândul nu am publicat nimic mai înainte de ai fi cetit și lui ceea ce am scris, căci mulțumirea mea era să-l văd pe el cetind cu mulțumire cele scrise de mine. Numai de tot rar se întâmplă însă, ca să-mi cetească și el ceeace criă, căci de cele mai multe ori era mâhnit când se uită în fața mea. Imi plăcea scrisa

*) Din volumul omagial, apărut cu prilejul aniversării a 20-a a morții poetului, reproducem acest frumos articol al dlui I. Slavici.

lui, dar țineam la el și mă atingeă dureros asprimea, cu care îi judecă pe oameni, încât ași fi voit ca altul să spună ceea ce spunea el.

Nu se putea împacă felul de a scrie al lui cu viața, pe care o avusesem eu mai înainte de a mă fi împrietinit cu dânsul.

Eminescu și eu ne-am împrietinit în iarna anului 1869 la Viena, unde ne urmam studiile universitare.

Deși tânăr de abia douăzeci de ani, el avuse până atunci o viață sbuciumată, umblase ani de zile de-a rândul răsleț ca un copil pierdut, se sbătuse pe la Sibiu, pe la Blaj, pe la Beiuș și ca suflor la trupe călătoare, în fel de fel de mizerii, cunoștea în toate amănuntele ei partea urâtă a vieții omești și era oarecum copt înainte de vreme. Nu-și urmase în mod regulat studiile secundare, dar cetise mult și nu numai își făcuse reputațiunea literară, ci știă totodată multă carte și judecă cu capul lui. Cu deosebire largi îi erau cunoștințele în ceea ce privește literatura tuturor popoarelor, istoria universală și cea română îndeosebi, filosofia tuturor timpurilor și limbile clasice și cea română.

Iară eu trăisem în o lume strâmtă și nu știam nimic.

Avusem o copilărie, care acum, la vârsta la care mi-a fost dat să ajung, după desamăgirile, prin care am trecut, și în împrejurările, în care-mi petrec viața, mi-se pare înspăimântător de fericită.

Eram, alături cu o soră mai mare singurul băiat la părinți, oameni cu stare, frunțași știuți de bine în lumea lor și legați fie prin înrudire, fie prin prietinie, cum se zice, cu toată lumea. Ori și unde mă duceam, dădeam peste o mătușe, colo peste o verișoară, iar în altă parte peste o fină ori peste o prietină a casei și eram întâmpinat cu dragoste și purtat oarecum în palme.

Acasă ochii tuturor erau îndreptați asupra bunicului meu adoptiv din partea tatei, un cărbunar rămas din timpul lui Bonaparte, care și după 1860, om trecut de șaptezeci de ani, păstră cu sfințenie portul din tinerețele sale, păr lung împletit în coadă și prins în piepten de baga, pălărie cam înaltă și cu borduri late, gherve de postav măsliniu cu pulpanele până la genunchi, băț lung cu mânerul de argint și pantofi cu catarâmă mare. Indată ce am ajuns să umblu, mă luă de mână și mă ducea la biserică, unde-și avea locul în cea dintâiu strană dela dreapta și ținea să rostească în timpul slujbei „Crezul” și „Tatăl nostru.” Mângăierea bătrânețelor lui era gândul, că o să ieasă din mine cărturar de frunte, și-mi spunea serile povești, mă învăță mai târziu să citesc Apostolul, mă puneă să cetesc Alexandria, Isopia și alte cărți de pe timpul acela, iar în urmă, când eram de zece ani, a stăruit să fiu hirotonit citeț.

Tatăl meu, om de o rară duiosie, mă avea numai pe mine și-mi făcea toate voile,

a se împărți în subsidii, ce se vor da profesorilor mai subțire dotați dela toate institutele de învățământ arhidiecezane gr.-cat. române în Blaj, pe cum și docenteselor dela școala de fete română greco-catolică locală de aci." Aci dară e vorba de profesorii mai subțire dotați, prin urmare quota de 500 c. anualii, destinate spre alimentarea fondului „pentru promovarea instrucțiunii” nu va putea intra în acest fond din momentul, când profesorilor gimnaziali li-se va întregi salariul după normativul profesorilor dela gimnaz de Stat; cari din acel moment vor înceta a fi „mai subțire dotați.”

c) Fundațiunea Augustin Láday și mușterea sa Ana Béneyei în punctul b) al §-lui 9 din literalele fundaționale dispune: „partea de venit, ce rămâne după acoperirea rentei de sub a) din punctul acesta, eventual întreg venitul anual al fundațiunii, se va împărți în trei părți egale, din cari una se va folosi spre ajutarea acelu sau acelor institute de educațiune de naționalitate română și religioasă gr.-cat. pe cari le va determina Ordinariatul arhidiecezan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș în conțelegere cu Capitlul său, iară două de trei părți se vor împărți ca stipendii pe anul școlastic următor.

Aci dară încă nu e vorba numai de un singur institut de educațiune, ci se pot ajuta și mai multe institute. Apoi partea de venit a fundațiunii acesteia, ce rămâne după acoperirea rentei de sub a) din 15 Februarie 1899, de când fu aprobată aceasta fundațiune, până la ziua de astăzi încă tot nu s'a putut pune în curs, prin urmare quota anuală de 1200 coroane preliminate a intra în fondul „pentru promovarea instrucțiunii” în faptă nu a intrat în acel fond.

d) Venitul Mănăstirilor rurale dela Silvașul-de-Câmpie, Strimba-Fizeșului, S.-Mărtinul-de-Câmpie, Șopterul și Ciunga, numai

provizorie se poate aplica spre a alimenta fondul „pentru promovarea instrucțiunii” până când adecă se va putea impendă spre scopurile mănăstirești, — lasă că comunele bisericesti respective meretă reclama acel venit spre promovarea instrucțiunii în comunele lor. — Sub aceasta categorie cade și capitalul bisericii din Gude-Mesterháza.

Deci izvoarele înșirate aci ca alimentătoare a fondului „pentru promovarea instituțiunii” după tenoarea respectivelor litere fundaționale și după destinațiunea directă a acelor venit, numai provizorie au putut fi desemnate prin decretul din 11 August 1900 Nr. 3534 spre a alimenta fondul „pentru promovarea instituțiunii” și îndată după schimbarea împrejurărilor vin deslegate în parte, ori întreg dela aceea destinațiune.

Iară prin acceptarea reformei imbiat având Consistorul obligamentul de a fasonă exact și a legitimă toate competițele prezente ale profesorilor, și că respectivii de unde primesc acele competițe? Intru fasiunea fondului „pentru promovarea instituțiunii” Consistorul moralmente ar fi obligat a vincula de acum ca stabile toate izvoarele acestui fond, cari acum sunt parte precarie, parte numai provizorie, — așezate atunci așa spre a putea scăpa gimnaziul de raportul contractual cu guvernul, raport imbiat încă de pe atunci cu generozitate insistentă.

4. Dară reforma imbiată mai mult și de cât fondul „pentru promovarea instituțiunii” vine a altera așezămintele „fondului de penziune al profesorilor,” aprobate în ședința consistorială din 16 Noemvrie 1889 Nr. 3952.

Nu se poate admite, că adausul personal imbiat de Regulamentul ministerial nu va avea de a se compută în penziunea respectivilor profesori, — deoarece acel adaus personal se pune în prospect după asemănarea salariului de care se bucură profesorii

dela gimnaziile de stat pe baza articolului de lege IV din 1893 însă după §. 2 al acestei legi adausul personal este de a se compută în penziune; tot accasta că adecă adausul personal ca plată se compută în penziune, se vede apriat în punctul b) și c) §. 4. articolul de lege XLIII din 1891, unde e vorba de beneficiul imputabil la penziune a docentilor; dară aceiaș se poate deduce și din §. 36 a instrucțiunii ministeriale din 31 Ianuarie 1904 Nr. 530. M. E. date în urma legii I. din 1904.

După punctul a) §. 12 al Statutelor Fondului de penziune al profesorilor noștrii „Taxa anuală de la profesorii îndreptățiți la penziune se statorește în 4% compute după salariul lor profesoresc anual și se încasează totdeauna cu ocaziunea esolvirei salarelor.” Taxa aceasta în §. 3 din legea despre penziunea profesorilor, articolul XXVII din 1894, este satorită ca maximum în 2%.

După punctul b) §. 12 al Statutelor noastre „Toate acele fonduri arhidiecezane, cari solvesc salarele aceste, concurg la sporirea venitelor Fondului de penziune cu duplul taxelor solvite din partea profesorilor.”

Crede oare Corpul Profesorilor dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj, că Consistorul acesta primind Reforma imbiată, va putea îndupleca Guvernul Ungariei, ca la „fondul de penziune al profesorilor noștri se concurgă din Cassa Statului cu 8% anualii ale adausului personal pus în prospect? Așa o posibilitate este cu totul eschisă din motivele:

a) Erariul Statului amăsurat punctului e) §. 3. articolul XXVII din 1894 concurge la fondul de penziune acolo normat cu suma anuală de 60.000 fl: deci la alt fond de penziune profesorală, afară de cel contemplant în aceea lege, guvernul fără autorizațiune dela legislativă nu poate concurge cu nici o taxă anuală.

b) pentru cazul nostru nu este destul ca cineva punem Guvernul Ungariei să ieă asupra-și sarcina de a plăti fondului nostru de penziune al profesorilor din 1 Iuliu 1906 cele 8% după adausul personal imbiat profesorilor noștrii; ci este de lipsă în senzul §-lui 6 din Statutele noastre, ca taxele covenite după anii de serviciu a fiecărui profesor să le plătească și pe timpul cât a funcționat respectivul ca ordinar, „având a plăti după aceste taxe restante interese de 5%” că doară numai așa ar fi în stare fondul nostru a penziona profesorii săi, nu numai după salarele lor actuale, ci după întregul lor salar crescut prin adausul personal.

c) Atingând noi în reprezentațiunea ce o am face cătră Guvern cauza acestor taxe; este probabil că Guvernul nu va intra în pertractarea ei, ori în cazul mai favorabil, ne va îndruma se intrăm cu gimnaziul, cu preparandia și cu școala civilă de fete în fondul de penziune creat prin legea articolul XXVII din 1894.

d) Aceasta înse noi nu o am putea face, pentrucă în senzul §-lui 11 al Statutelor noastre îndreptățiți la penziune din fondul acesta sunt a) Profesorii ordinari și definitivi gr.-catolici români aplicați la institutele de învățământ gr.-cat. arhidiecezane române din Blaj, și anume: la facultatea teologică, gimnaziu, preparandie și școala normală.

e) Cum intrăm cu institutele noastre în fondul de penziune profesoresc creat prin articolul XXVII din 1894, fondul nostru de

iară soră-mea, fiica lui, îmi eră ocrotitoare și mă păzia ca ochii din capul ei.

Eră în lume o singură ființă, care n'avea slăbiciune pentru mine, mă ținea de scurt și nu eră niciodată mulțumită cu felul meu de a fi, o femeie vioaie și aspră, care toate le vede și le înțelege și pe care până chiar și „Tata bătrân” o știa de frică, dar aceasta îmi eră mamă. Avea însă și dânsa o slăbiciune: ținea să aibă casa plină de copii și afară de sora-mea și de mine a mai crescut încă șase copii, orfani de ai rudelor noastre. — Iși făcuse deci rândurile ei în ceea ce privește educațiunea, și unul din acestea eră, că ceea ce-l face pe om în adevăr om nu e știința, ci deprinderea cu buna rânduielă în toate și îndrumarea spre lucrare necurmată. După părerea ei cartea nu prețuia nimic și numai ceea ce învățam să fac putea să-mi fie de folos. Când dar alții se bucurau, că învăț bine la școală, ea li luă în răs și-mi scotea la iveală păcatele, mai că nu-mi țin lucrurile în bună rânduielă, mai că nu păstrez curățenia, mai că sunt pripit ca un ied, mai că umblu de ici până colo fără de nici un rost, mai că îmi petrec timpul în trândăvie. Și tot trândăvie eră pentru dânsa și când mă vedeă infundat în vre-o carte. Ținea să mă vadă alergând ori făcând ceva, croind vre-un plan, puind la cale vre-un lucru, încordându-mi puterile, că să scot ceva la capet.

Eră dar de tot puțină cartea, pe care o știam. Lasă, că la școlile unde am umblat,

prea mult nu se putea învăța, dar tot aș fi învățat ceva, dacă nu aș fi știut, că prin aceasta nu-i făceam nici o bucurie și mamei, care-mi eră mai pe sus de ceilalți. După ce am terminat a șaptea clasă de liceu, am rămas acasă. Lasă, că parinții mei scăpătaseră, dar mama și eu eram de părere, că pot să mai învăț și fără ca să umblu la școală. În urma stăruințelor celorlalți am trecut, ce-i drept, la sfârșitul anului examenul și am luat și diploma de maturitate, apoi m-am înscris la facultatea de drept a universității din Pesta.

La Pesta am stat vre-o patru luni mai mult prin cafenele, apoi m-am întors iar acasă și nici nu mi-ași mai fi urmat studiile, dacă n-ași fi fost nevoit să-mi fac anul de voluntariat.

Aveam, ca voluntar, dreptul de a alege localitatea, în care-mi fac anul, și am ales Viena, unde m-am înscris la universitate pe anul al doilea.

Așa am ajuns eu la Viena: am făcut călătoria până acolo pe cheltuiala împăratului, care m-a îmbrăcat, mi-a dat adăpost în o cazarmă, mă hrăni și-mi dadea voie să-mi urmez înainte de amiază-zi studiile la universitate și să fac numai după amiază-zi exerciții militare.

(Va urmă).

penziune în sensul §-lui 3 din aceea lege are să încete, că legea ne oprește a susține din fondul nostru un al doilea institut de penziune pe seama profesorilor noștri suscepuți la fondul de penziune creat prin aceea lege: „de az ezen országos nyugdíj és gyámintézet kötelékében álló tanintézetek alkalmazottjai s hozzátartozóik számára belőlök (a már meglevő nyugdíjalapokból) egy második nyugdíj — vagy gyámintézetet nem tarthatnak fenn.“

7) Dară să presupunem că am sistă fondul nostru, ceea ce nu ne este permis să o facem, și să intrăm cu institutele noastre admisibile (gimnaziu, preparandie, școala civilă de fete) la fondul creat prin articolul XXVII din 1894, iară fondul nostru să-l folosim așa pe cum este contemplat în acel §. 3 al legii, ca capital de unde să plătim taxele pretinse acolo — și: după ce noi nu am intrat la acel fond în șase luni compute de la 15 August 1894, avem obligamentul de a plăti toate cele patru soiuri de taxe înșirate în §. 3 și pe trecut, dimpreună cu cametele de întârziere 4% așa ca și cum am fi intrat în legătura acelui fond de penziune la intratul acelei legi în vigoare, — că la din contră serviciul profesorilor noștri cu privință la dreptul de penziune se compute numai de la intratul în acel institut de penziune (articolul XXVII din 1894 §. 4.)

Și deoarece noi nu avem de unde să plătim acele taxe pe trecut, nici pe viitor: este evident că noi nu putem intra în fondul de penziune profesoresc creat prin articolul XXVII din 1894.

5. Rămânem dară și pe viitor cu „fondul de penziune al profesorilor“ noștri, — dară decumva primim reforma imbiată de Guvern, durere! că rămânem numai cu fondul, că dispusețiunile Statutelor noastre toate trec în resortul Guvernului, că §. 7 din Szabályzat prescrie invederat:

„Cu care zi este de a se sistă adausul personal în cazul când profesorul s'ar depărtă, ar abzițe, s'ar așeză în penziune, i-s'ar da concediu mai lung de un an, sau în alte cazuri, — mai departe în privința computului timpului de serviciu, a intreruperii aceuia, și a altor chestiuni emergente în aceste privințe: este datătoarea de directivă analogie normelor vigente în aceasta afacere pentru profesorii dela școalele medie de stat.“

Cunosc oare profesorii noștri normele acestea după ale căror analogie vor să fie tractați în toate chestiunile de mai sus, și în altele, cari în acel §. 7, nu se înșiră taxativ, ci se arată numai, că pot fi acolo subsumate cu expresiunea „s egyéb e körül még felmerülhető kérdésekre nézve?“

Despre aceea analogia se face amintire în §. 9. articolu XXVII 1894, unde se provoacă la dispusețiunile relative ale legilor; iară în §. 13 articolu XXVII. din 1894 și în două rânduri se face provocare la legea articolului XI. din an. 1885 despre penziunea amplotaților de stat. Relativ la chestiunea aceasta se cuprind multe dispusețiuni și întru instrucțiunea ministerială din 31 Ianuaru 1904 Nr. 530. M. E.

Alte dispusețiuri se cuprind în legile despre penziunea docenților articolu XXXII. din 1875, articolu XLIII. din 1891. Dar cine se știe încă și toate instrucțiunile ce vor fi ieșit întru execuțiunea legilor aci atinse?

Nu ne putem însă stămpără să trecem preste o altă analogie, ce ni-o imbie soartea docenților dela școalele populare; §. 8 articolu XXVI din 1893 prescrie: „Dacă docentele confesional implinește și agendele cantorilor, în sensul aliniei a treia din § 141 articolu XXXVIII. an. 1868: când se statorește salariul docental, cădițele cantoralii sunt de a se socoti într'una de salariu docental.“

Pe baza acestei legi cantor-docenții concurg cu taxa anuală la fondul regnicolar de penziune ca după plata minimală de 300 fl.: dară la proviziunea finală (végellátás) singur beneficiul docental imputabil în sensul §-lui 4 articolu XLIII. din 1891 poate veni în socotintă; deci acolo unde beneficiul cantoral nu se poate separă respicat de cel docental pe temeiul de contract ori alt document autentic: pusețiunile, cari indică apriat, că sunt căzătoare după docentură ori cantorie (didactru, remunerațiune după școala de repetițiune, respective stola, trasul clopotelor, coptul oștiei etc.) sunt de a se subpută, — și toate pusețiunile întrecătoare (cum sunt lecticalul, porțiunea canonică) sunt de a se consideră ca venit comune, și împărțite în două părți egale, adause cu pusețiunile, cari indică calitate docentală fac beneficiul curat docental imputabil.

Instrucțiunea aceasta tipărită în cărțile de penziune a susținătorilor de școală și a docenților, interpretată în praxă pentru cazul de „proviziune finală“ pe cum sună și legea: a produs injuria cea gravă a bisericii catolice, în urma căreia cantor-docenții sunt suscepuți la fondul regnicolar de penziune numai după o parte a platei lor, carea parte comisiunei respective îi place a o satori ca salar docental imputabil la penziune.

6. Dară analogia după carea sunt tractați cantor-docenții în cauza penziunii, este cu mult mai instructivă dacă o privim întru asemnarea și sistarea ajutoarelor de salar

de întregit și de cuineuenale: Vedem anume la noi.

a) că învățătorilor în anul de praxă legală nu li-se aseamnă întregirea legată de aceea stațiune; că n'au diplomă.

b) li-se sistează întregirea legată de aceea stațiune; pentruă având diploma, nu știu limba maghiară cu capacitatea de a o propune; știind limba nu propun de ajuns; propunând de ajuns, nu produc rezultatul dorit.

c) li-se sistează întregirea, pentrucă edificiul școlii nu corăspunde prescrișelor legali, instrucțiunea internă e mancă, statul edificiului e negligat, — încălzitul e defectuos. lipsesc edificii laterale, curte de gimnastică, grădină de pomărit, școală repetițională agronomică, și cine mai știe câte?

d) s'a mai sistat și denegat ajutoriul de stat ori quinquenalul sistemizat pentru învățătorul nostru, fără vina învățătorului sau a senatului nostru școlastic: dacă în aceeaș comună ori în comuna vecină și-au înființat câte o școală cei de altă confesiune cu ajutor de stat, dacă la școala noastră s'au imputinat numărul celor obligați la frecuentare; — dacă școala de stat ar rămâne nelmpopulată; și alte de acestea ocurente în toate zilele în variante demne de admirat.

7. În urmă în reforma imbiată de guvern nici o stabilitate nu ni-se pune în prospect însăș titula-i sună de ajutor extraordinar „rendkívüli segély“; — guvernul este autorizat a întinde adausele acele personali, până la altă dispusețiune a legislativei; ajutorul personal e precariu, nu e legat de beneficiul, al căruia parte accesorie ar avea să fie, pe când natura beneficiului ecclesiastic, de cari se țin catedrele gimnaziale din Blaj, pretinde destinațiunea stabilă a venitelor aceuiaș: prin urmare acel ajutor este „ad nutum revocabile“, nu numai în firul procedurii disciplinare, ci după plac, și cine va putea avea voia și răgaz de a purtă proces cu guvernul pentru eventuala-i procedură arbitrară, asemenea celei urmate cu docenții și cu școalele noastre?

Ceea ce este stabil în reforma contemplată sunt renunțațiunile ce le-am face la drepturile noastre native, după cum cere Regulamentul în §§. 7. 9. 12. 14. 17. 18., de oarece acestea drepturi odată resignate, mai mult nu le putem reclamá „ad renunțiata non datur regressus.“

De altmintrelea nici nu este de a se supune, că Guvernul actual ar fi procliv a întinde ajutor notabil gimnaziului nostru numai așa din generozitate, și simț de dreptate: ci avem probabil de a ne așteptă în

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru
comunicație și export de
ape minerale ungare. Bu-
dapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântăna principală
contra podagrei
> > Borszék fântăna Kossuth
> > Borszék fântăna Boldizsár
> > Bodok Matild
> > Baross
> > Borhegy

Apă de Boholt
> > Vâlcele (Előpatak)
> > F.-Rákos Mária
> > Fehérkő
> > Gloria
> > Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
> > Kászon fântăna
principală (Salu-
taris conține iod
și litium.
> > Répát
> > Székely-Selters
> > Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei
ști, că puterea vindecătoare a

apei minerale naturală

și gustul ei plăcut nu se poate
asemăna cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

cauza aceasta să ni-se impună condițiuni, și se ni-se pretindă contraservicii, cărora suntem dedați a ne plecă constrânși de sila împrejurărilor, iară nici de cum ale acceptă de bună voie ca drepte și salutare fie bisericii fie patriei.

Din ședința Consistorului Arhiepiscopesc ținută în Blaj la 1 Decembrie 1906.

*Victor Mihályi m. p.,
Metropolitul de Alba-Iulia.*

Noutăți.

Reuniunea arhiepiscopozană de misiuni poporali a primit ajutoare dela Preaon *St. Câmpian*, protopop în Giurgiu, 5 cor., și dela *Clar. Dr. Iuliu Florian*, preot militar în Viena, 10 cor.

Hymen. *Simion Ooman*, teolog absolut și *Domnița Cricovean* au onoare a Vă anunța celebrarea cununiei lor, care se va ține la 12 Iulie st. n. (St. Petru) în biserica gr.-cat. din Alba-Iulia-Lipoveni.

Din remunerații pentru predici au fost ajutorați următorii: *Ioan Petrișor*, pedagog, cu 4 cor., *Laur. Fodor* și *Vir. Scridon* elevi gimn. cu câte 6 cor.; *V. C.*, ascul. la cursul not., *O. B.*, cleric și *Lud. Giurca*, stud. gimn., cu câte 20 cor. — *Iacob Andone*, pedagog cu 16 cor., *N. Fătu*, pedagog cu 14 cor. 50 fil., *Vas. Abușan*, pedagog cu 13 cor. 50 fil., reuniunea: „sf. Măria” a t. cu 20 cor. — Au predicat: *Dr. Is. Marcu* de 2 ori, *Ștefan Roșian* de 5 ori.

Adunare generală. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, în acest an își va ține adunarea generală în Sibiu, la 12 și 13 Octombrie st. n.

Convocare. În înțelesul §-lui 17 din „Regulamentul general al secțiilor științifico-literare ale Asociațiunii” convoc prin aceasta pe onorații membrii ai secțiilor pe ziua de Miercuri în 14 Iulie st. n. la 10 oare a. m. la *Ședința plenară ordinară* care se va ține în sala de ședințe a biroului „Asociațiunii” cu următoarea ordine de zi: 1. Deschiderea ședinței plenare la ora 10 a. m. 2. Raportul secretarului literar către ședința plenară. 3. Stabilirea ordinii de zi. 4. După amiază ședințele singuraticelor secții. Sibiu, în 23 Iunie 1909. Președintele Asociațiunii: *Iosif Sterca Șuluțu*.

Dictionarul numirilor de localități cu populațiune română în Ungaria, compus din încredințarea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” de *S. Moldovan* și *N. Togan*. Se vinde la toate librăriile. Prețul 5 cor. Această lucrare de mult reclamată de trebuințele zilnice, atât ale noastre, cât și ale concetățenilor de altă limbă, apare în editura „Asociațiunii” și are următoarele părți: Partea I cuprinde toate numirile localităților din Ungaria, în care se găsește populațiune română, la fiecare localitate să indice numirea românească, apoi cea oficială (maghiară) și dacă există, cea germană. Se arată dacă e comună mare sau mică etc., să spune comitatul și cercul administrativ și numărul locuitorilor după naționalități, pe baza recensământului din 1900. Partea II-a cuprinde numirile maghiare (of-

cial) ale localităților, pe cum și cele corăspunzătoare române, iar partea a III-a cuprinde numirile germane și cele corăspunzătoare românești. Autorii și-au dat silința să fie cât mai conștiențioși în alcătuirea lucrării și putem spune cu bucurie că au reușit să ne deie o lucrare bună și folositoare, pentru care cu toții le datorăm recunoștință. Dictionarul poate interesa și cercurile științifice, pe filologi, geografi, istorici etc. pentru cercetările cărora desigur le va face bune servicii. „Asociațiunea”, care a inițiat lucrarea și a suportat cheltuelile tiparului, dovedește că și înțelege pe deplin misiunea culturală ce-o așteaptă toată obștea românească dela dânsa. Sperăm, că toate instituțiunile noastre și toate oficiile se vor grăbi a-și procura acest dictionar.

Întâlnirea după 25 de ani. Marți în 29 Iunie st. n. s'au întâlnit în Blaj, elevii din anul 1884 ai gimnazului nostru din loc. Împlinindu-se 25 de ani de când au părăsit școala și au pășit pe feliurite cariere ale vieții, ei au ținut, să se adune și să-și reînprospeteze legăturile frățești de odinioară. Au terminat gimnaziul atunci 31 inși, dintre cari au murit 3. Dintre cei 28 în viață, au fost prezentați următorii 16 inși: *Bologa Atanasiu* preot în Lupeni; *Dr. Bran Eugen* avocat în Teaca, *Dr. Chețian Ambrosiu* profesor în Blaj, *Chețian Petru* preot în Densus, *Dr. Comșa Ioan* medic în Szombatság, *Crainic Iuliu* preot în Urșiu de jos, *Crășan Ioan* preot în Ohaba Făgărașului, *Hodosiu Iunio Brut* directorul băncii „Patria” din Blaj, *Hopârtean Vasile* preot în Gădălin, *Nobili Valer* preot în Gogan, *Pascu Aurel* preot în Ocnișoara, *Dr. Șerban Nicolae* avocat și deputat dietal în Făgăraș, *Socol Iuliu* preot în Cianul mare, *Ștefanuț Emil* prof. emer. paroh în Feldru, *Suciu Petru* preot în Teiuș, *Szmigelszki Vasile* preot în Sâncel. — Marți dimineața la 7 oare. au slujit liturghia în catedrală 3 preoți și 2 lectori, aducând mulțumită lui Dumnezeu pentru sănătatea celor vii, și cerând odihnă pentru cei adormiți. La liturghia au luat parte toți cei veniți. După liturghie au mers cu toții la prof. *Dr. Chețianu*, unde au statorit programul zilei, au citit scrisorile și telegramele celor absenți. La 10 oare a. m. au urmat apoi vizitele în corpore la foștii profesori. Multonor. și Reverendissimi Domni: *Ioan German*, *Iosif Hossu*, *Silvestru Nestor*, *Alexandru Uilăcan*, *Aron Papiu*, și *Dr. Victor Szmigelski*, iar pe urmă la Exelența Sa Mitropolitul *Dr. Victor Mihályi*, în tot locul și-au exprimat sentimentele de mulțumită și recunoștință prin oratorii designați. Exelența Sa Mitropolitul a dat ca suvenir a întâlnirii unui fiecăruia, câte o iconiță prumoasă a Sfântului Ioan Gură de aur, patronului gimnaziului din Blaj.

În loc de cunună pe mormintele Profesoriilor decedați: *Ciriace B. Groze* și *Nicolae Popescu*, apoi în amintirea convenirii de 25 ani, au contribuit **400 coroane** și anume: *Bologa* 5 cor., *Dr. Bran* 100 cor., *Dr. Chețianu* 10 cor., *Chețianu Petru* 5 cor., *Nobili* 7 cor., *Pascu* 8 cor., *Dr. Șerban* 40 cor., *Socol* 10 cor., *Ștefanuț* 10 cor., *Szmigelski* 20 cor., *Crainic* și *Suciu* 10 cor., *Socol* pentru *Truția Iuliu* preot în Ciucea 10 cor., *Hodosiu* 110 cor., laolaltă 400 coroane. Din cari sumă 50 cor., s'au dat fundațiunii *Ciriace B. Groze*; 50 cor. pentru crucea ce se va ridică la mormântul decedatului prof. *Nicolae Popescu*; 150 cor. *masei studenților* din Blaj și 150 cor., *Societății meseriașilor români* din Blaj, pentru clădirea casei cu hală de

vânzare. La 1 oară d. a. a fost prânzul comun în hotelul „Univers” la care dintre foștii profesori au luat parte: *Silvestru Nestor*, *Alexandru Uilăcan*, *Aron Papiu* și *Dr. Victor Szmigelski*. După prânz au fost invitați cu toții la dl. *I. Br. Hodosiu*, unde au petrecut întreg restul zilei, aici au statorit și anul când să se mai întâlnească, la 1919. Întâlnire cu bine!

Nr. 107—1909.

Concurs.

Cu terminul de 1 August 1909 incl. prin aceasta scriem concurs, a) pentru postul de oficial agronomic, b) pentru postul de cancelist la administrațiunea centrală capitulară, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Oficialul agronomic primește salariu anual de 1600 coroane, cuartir în natură ori relut anual de 400 cor. În excursiuni în afaceri de ale dominiilor capătă diurn de 6 cor., vechitură ori bilet cl. II. pe tren. După definitivare salariul i-se urcă la 2000 cor. și capătă cuincuenale de câte 200 cor., cari nu pot trece peste 5, apoi drept la fondul de penziune.

2. Cancelistul primește salariu de 1200 cor. cuartir în natură ori relut de 200 cor. diurn de 4 cor., — vechitură ori bilet cl. II. pe tren.

Concurenții petițiunile instruite cu atestate de calificaciune, praxă și purtare morală au să și le înainteze la acest capitol.

Oficialul agronomic trebuie să aibă calificaciune agronomică și praxă de 2 ani.

Blaj din ședința Capitului metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută la 30 Iunie 1909.

(31) 1—?

Nr. 136—1909.
of. paroh.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Sânger (Mezőszengyel) prin aceasta să reacearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patru sute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Sânger (Mezőszengyel) cel mult până la 10 Iulie st. n. 1909.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 1 April 1909 sub Nrul 2376 se pot studia zilnic în cancelaria parohială din Sânger între oarele 10—12 a. m.

Sânger, la 23 Iunie 1909.

George Florian,
paroh gr.-cat.

Alexandru Șuteu,
curator primar.

(28) 2—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrășă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra ofitei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna pachetare originală de „Roche”.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche”

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie — Prețul unei sticle 4. — cor. —

(4) 20—35

Partea literară.

Discursul

*rostit la înmormântarea lui Aurel Mureșianu
de Dr. Augustin Bunea.*

*»Spune-mi Doamne, sfârșitul meu,
și numărul zilelor mele, care-mi este,
ca să știu de ce mă lipsesc eu.»
(Psalm 38).*

Poate-se închipui, iubiți creștini, ceva mai zguduitor, decât arătarea zilnică a morții, care nu cruță nici frumusețe, nici tinerețe, nici putere, nici avere; care rupe fără milă cele mai sfinte și trainice legături; care smulge pe părinți din mijlocul fiilor, când aceștia au mai mare lipsă de ajutor, pe fiii dela pieptul părinților, pe bărbat din brațele soției sale iubitoare, pe soție din brațele ocrotitoare ale bărbatului; care curmă deopotrivă și zilele împăratului puternic și înțelept, în mână căruia este fericirea și bunăstarea milioanele de supuși, și ale oșteanului, care-și varsă sângele din vine numai pentru mărirea altuia, și ale bogatului îmbrăcat în vison și aur și ale săracului, care-și târăște zdrențele cerșind un codru de pâine din poartă în poartă, și ale învățatului, care cu stăruințe de zi și noapte adună comori de știință și lumină; și ale pruncului, care abia poate îngâna câteva cuvinte, fără ale pricepe însemnarea?

Dar deși este atât de înfiorătoare și zguduitoare priveliștea morții, totuși cei mai mulți oameni trăiesc o viață întreagă, fără a se cuprinde niciodată cu gândul morții, fără a se gădi la ceea ce urmează după moarte, adevărat la judecata dreaptă a lui Dumnezeu Sfântul, înaintea căruia unul fiecare dintre noi avem să dăm seamă despre toate faptele noastre, despre toate simțimentele noastre, despre toate gândirile noastre din această viață pământească.

Tocmai pentru aceasta fiecare preot are datorința mare și plină de răspundere de a trezi pe oameni din această nepăsare și amortală sufletească și ale aduce aminte cu tot prilejul de cuvintele Apostolului: „Rânduiește este oamenilor odată să moară, iar după aceea judecatură” (Evrei, 9, 27) și de ale prorocului: „Adu-ți aminte, omule, că ești pulbere și în pulbere te vei întoarce”. (Facerea, 3, 19).

Și eu am deci datorința sfântă, ca atunci, când vă văd, iubiților creștini, adunați în număr așa de mare spre a aduce prinosul vostru de pietate înaintea repausatului Aurel Mureșianu, când falfăitul făclilor, ce ard posomorât în jurul acestui sicriu întipărește în ochii sufletului nostru icoana trecerii dela o viață la alta, când glasul plângător al cântărilor din prohod străbate până în adâncul inimilor și rărunchilor noștri, când toate sunt întocmite spre a răscoli ființa noastră și a o pregăti pentru primirea adevărilor veșnice: să-mi ridic glasul de vestitor al cuvântului dumnezeesc și să vă spun, că nimica nu este mai folositor pentru un creștin, decât a se gândi adeseori la moarte, dacă vrea să se pregătească, cum se cade, pentru viața viitoare.

Gândul acesta sfânt a luminat mințile mucenicilor, pentruca ei să privească moartea drept poartă a raiului și astfel să stea ne-

înfricați, neclătiți și chiar veseli sub chinurile de moarte ale călăilor păgâni. Gândul acesta sfânt a făcut pe sfinții lui Dumnezeu, să cunoască deșertăciunile trecătoare ale lumii acesteia văzute și să râvnească bunătățile lumii nevăzute și să se străduiască a le câștiga prin multe și felurite merite: unii petrecându-și zilele și nopțile în adâncirea tainelor dumnezeiești și adevărilor sfintei noastre religii, pe cari le-au depus în opere mari și sfinte, cari pururea vor lumina cărările vieții omenești în această vale a plângerilor, alții înfruntând toate primejdii și îndurând toate lipsile și ostenele spre a putea răspândi lumina și civilizația creștină între păgânii barbari, cari zăceau în întunec și în umbra morții, alții jertfindu-și sănătatea și chiar viața spre a alina durerile bolnavilor, de a căror vaiete răsună păreții spitalelor, alții fugind din ținuturi pline de viață de frumusețe și de tihnă în pustietăți mociroase, pline de aburi otrăvitori, spre a le preface în câmpuri roditoare și în lăcașuri plăcute pentru semenii lor, alții închinându-și munca, averea și viața pentru liberarea neamului lor din lanțurile robiei și pentru înzestrarea lui cu așezăminte de lumină, de cultură, de creștere și de evlavie.

Gândul acesta sfânt îl făcea pe împăratul David, ca și în mijlocul strălucirilor orbitoare ale mării pământesti, și în mijlocul zgomotului asurzitor de arme biruitoare să găsească îndemn pentru a-și înfrâna patimile, spre a-și înăbuși poftele și spre a se lăpăda de deșertăciunile vieții pământesti. El cerea întru umilința inimii sale: „Spune-mi Doamne, sfârșitul meu, și numărul zilelor, care-mi este, ca să știu de ce mă lipsesc eu,” ca și când ar fi voit să zică: arată-mi, Doamne, cât de scurtă este viața aceasta, cât de puțin timp mai am, până ce va trebui, să mă înfățișez înaintea ta spre a-mi da seamă de toate faptele mele. Și după ce Dumnezeu i-a luminat mintea, ca să vadă scurtimea vieții și deșertăciunea lumii acesteia, slăvitul împărat strigă: „Iată măsurate ai pus zilele mele și ființa mea ca o nimica înaintea ta.”

Da, iubiților creștini, toate cele omenești sunt ca o nimica pentru cel ce gândește la moarte, pentrucă gândindu-se la ea, trebuie să ajungă la priceperea și înțelegerea adevărului, că prin moarte toate se sfârșesc și se prefac în nimica pentru el, rămânându-i numai răspunderea mare și înfricoșată înaintea lui Dumnezeu: „Deșertăciunea deșertăciunilor și toate sunt deșertăciune” (Eccl. 1, 2); „Toată fapta o va aduce Dumnezeu la judecată, cu tot lucrul trecut cu vederea, ori bun, ori rău fie.” (Tot acolo, 12, 13).

Celce astfel înțelege taina morții — și astfel trebuie să o înțeleagă fiecare creștin — este cu neputință să nu-și îndrepte viața după poruncile sfintei religii, să nu-și împlinească toată datorințele față cu sine, față cu deapropapele și față cu Dumnezeu, să nu stângă din sufletul său văpaia tuturor poftețelor necumpătate și neiertate, să nu înlocuiască trufia cu umilința, sgârbenia cu milostenia, lenea și trândăvia cu hărnicia, neșatul cu cumpătul, ura și pisma cu iubirea,

și să nu se îmbrace în chipul acela frumos al creștinului adevărat, pe care sf. Apostol Pavel îl zugrăvește cu aceste cuvinte prețioase: „Urând răul și lipindu-ve de lucrul bun; cu dragostea frățescă unul pe altul iubind, cu cinste unul pe altul mai mare făcând; cu osârdia, nelenevoși; cu duhul arzând, Domnului slujind; întru nădejde bucurându-va; întru năcaz răbdând; întru rugăciune îngăduind; în trebuințele sfinților părtași fiind... nimenui rău pentru rău răsplătind făcând purtare de grije de cele bune înaintea tuturor oamenilor”. (Rom. 12).

Dar dacă acestea sunt învățăturile sfinte, ce trebuie să le scoatem din taina morții, ori de câte ori vedem pe frații noștri trecând la altă viață, să nu uităm a le și întipări adânc în sufletul nostru, și ale păzi și urma cu sfințenie chiar în interesul mântuirii noastre. În același timp însă, să ne gândim și la învățăturile folositoare, ce le putem scoate din cazul particular, ce ne-a întrunit în jurul rămășițelor pământești ale lui Aurel Mureșianu, căruia astăzi îi dăm cinstea din urmă.

Cine oare ne va putea spune însă aceste învățături folositoare, de cari sufletul nostru are astăzi mai mult, decât oricând altădată, trebuință neapărată?

Să-l întrebăm pe Aurel Mureșianu?

Dar venerabila lui făptură de patriarh, la care noi priviam cu respect și admirațiune, stă închisă într'un sicriu, preste care se va rostogoli și o va coperi îndată gheața negrului mormânt. Buzele lui, de pe cari curgeau cuvinte de mângâiere în restrîște, de îmbărbătare în lupte grele, de îndrumare în situații încurcate, de dragoste și frăție în mijlocul împărechierilor și zizaniei sămănate de neprietinii din lăuntru și din afară, au amuțit. Glasul lui puternic de tulnic nu ne mai poate înfiora cu muștrări adeseori drepte și întemeiate, căci s'a stins. El nu mai poate vorbi nici măcar cu acel judecător din lumea aceasta, care l-a chemat de pe patul durerii pe ziua de alaltăeri pentruca să răspundă pentru un articol de Crăciun, publicat în „Gazeta” anului trecut, astfel în cât a rămas să judece și această faptă acel mare Judecător ceresc, care după învățatura sfintei scripturi, ține în mână sa soartea tuturor popoarelor, care umilește pe cei trufași și înalță pe cei smeriți și obidiți, care lasă pe cei bogați să sărăcească și să flămânzească, iar pe cei ce-l caută pe el îi ajută să nu se lipsească de tot binele, care nu judecă după legi scrise de mintea mărginită și orbită uneori de porniri nedrepte a oamenilor, ci după legile nescrise, dar întipărite în sufletul fiecărui om, adevărat după legile acelea veșnice, cari dau fiecărui popor dreptul de a trăi după firea și individualitatea sa etnică și de a-și înfăptui cu toate puterile sale toate acele garanții și instituții de stat, cari să-i asigure existența și să-i desăvârșească individualitatea națională.

Înaintea acestui mare și drept judecător se află acum Aurel Mureșianu. Dela El cere dânsul dreptate. Să nu-l turburăm întru apărarea cauzei unui neam.

Dela cine vom cere deci, să ne spună învățăturile folositoare, cari se pot scoate

din mutarea fericitului în Domnul Aurel Mureșianu dela noi?

Le vom cere dela istorie!

Au trecut mai bine de două sute de ani, de când pronia dumnezeiască a adus poporul românesc din Ardeal și Țara-Ungurească sub blanda stăpânire a casei domnitoare de Habsburg. Din gura marilor domnitori din această augustă casă au auzit Românii mai întâiu cuvintele mângâitoare, că și ei sunt fii adevărați ai patriei. Prin stăruințele acestor domnitori s'a ridicat clerul românesc din starea ticăloasă și nesuferită de mai înainte și a ajuns a fi factor important în viața culturală, socială și politică a poporului românesc. Prin mijlocirea și cu ajutorul material al Casei domnitoare s'au deschis tinerilor români marile școale ale Apusului și mai ales ale Romei, de unde au venit cei mai înflăcărați apostoli ai românismului, cari au trezit conștiința națională a tuturor Românilor. Din dărnicia generoasă a casei domnitoare s'au înzestrat episcopiiile Românilor cu domenii frumoase, cari au fost un adevărat izvor de binefacere și mijloc puternic pentru înaintarea culturii neamului întreg românesc, și s'au întemeiat și deschis cele dintâi școale românești în inima Ardealului, în Blaj. Dela Casa domnitoare au pornit cele mai energice încercări de a ușura soarta poporului românesc de jugul greu al iobăgiei. Sub ocrotirea Casei domnitoare și cu ajutorul ei s'au înființat cele două Mitropolii ale Românilor, s'au făcut mai multe școale secundare și s'au întemeiat cele mai frumoase instituțiuni culturale, ce le avem. Ori de câte ori greutăți și încercări din lăuntru și din afară nu au pus piedeci nevinșate, Casa domnitoare totdeauna a lucrat direct pentru înălțarea poporului românesc la importanța de factor politic.

Între astfel de împrejurări și-a creat poporul românesc din Ardeal și Țara-Ungurească aceea politică națională, care are două puncte cardinale, răzimate pe identitatea intereselor sale cu ale Casei domnitoare habsburgice, din cari puncte unul este loialitatea nestrămutată față cu augusta Casă domnitoare, iar altul închegarea poporului românesc de sub stăpânirea aceleiaș Case puternice într-o individualitate politică, înzestrată cu toate condițiunile de existență și de dezvoltare și afirmare pe toate terenele vieții publice și de legătură sufletească culturală cu românimea de pretutindena, fără a se știrbi prin aceasta drepturile firești, ce se cuvin după principiile neschimbăcioase ale dreptății și umanității în asemenea măsură și celorlalte popoare de sub sceptrul Casei domnitoare de Habsburg și fără a se pierde

din vedere acele îndatoriri, cari ca cetățeni loiali le avem față de patrie și cari le-am împlinit totdeauna cu sfințenie.

Aceasta este așa numita politică tradițională a Românilor din Ardeal și Țara-Ungurească. Ea este adânc săpată în inimile tuturor Românilor adevărați, este scrisă în memoriile marelui episcop Ioan Inocențiu Clain din prima jumătate a veacului al 18-lea, este desfășurată în „supplex libellus“ dela sfârșitul aceluiaș veac și a fost pecetluită cu jurământ pe „Câmpul Libertății“ din Blaj în 1848. Pentru acest ideal politic arhieriei mari și-au jertfit mitra, cărja și toată strălucirea tronului lor episcopesc, s'au vărsat șiroaie de sânge în toate războaiele, cari au apărut strălucirea și mărirea Casei domnitoare, și nenumărați mucenici naționali nu s'au lăsat să fie înfrânți, de cât frânți pe roată, sau spânzurați în furci, sau zăvorâți în temnițe. Acest ideal politic a îndemnat pe Gheorghe Barițiu și pe Iacob Mureșianu să iasă din liniștea păreților seminarului teologic din Blaj și să se așeze în mijlocul Românilor harnici din Brașov și aci să ridice un luminos far și puternic turn de veghe și de apărare prin înființarea „Gazetei Transilvaniei“ înainte de asta cu 71 ani.

„Gazeta Transilvaniei“ este marea moștenire națională, ce a primit-o Dr. Aurel Mureșianu înainte cu 32 ani dela mării și nemuritorii săi înaintași. El nu a prădat-o, ci a apărut-o ca un viteaz birnitor, și de lăcomia străinilor și de uneltirile adversarilor, și a sporit-o prin o muncă stăruitoare fără seamăn. Pentru ea și-a jertfit cariera strălucită, ce-l aștepta după pregătirile sale frumoase, pentru ea și-a jertfit sănătatea și pentru ea și-a jertfit, putem zice, și viața, căci dacă nu și-ar fi istovit toate puterile trupesti și sufletești pentru păstrarea și sporierea acelei frumoase moșteniri naționale, vârsta de 62 ani i-ar fi putut îngădui să mai trăiască.

Într-o viață sbuciumată și agitată de ziarist, cum a avut fericitul în Domnul Dr. Aurel Mureșianu, se pot găsi și greșeli, de cari nu este nimenea scutit, ori cât de curate i-ar fi fost intențiunile și ori cât de nobile motivele, cari i-au determinat activitatea. Eu însu-mi am fost silit să combat unele greșeli și atacuri neîntemeiate, îndreptate asupra bisericii, al cărei preot am fericirea de a fi. Dar meritele unui luptător național nu se apretiază după unul, sau altul din pașii, ce i-a făcut în viața sa, ci după întregimea activității sale și după caracterul general al acestei activități. Din acest punct de vedere privind viața lui Dr. Aurel Mureșianu, nu este nici un Român adevărat,

care să nu-i aducă prinosul recunoștinții și să nu-i păstreze pentru totdeauna o pioasă amintire. Cine nu va admira constanța și credința lui neclătită, cu care a apărut totdeauna fără șovăire idealul politicii tradiționale a Românilor din Ardeal și Țara-Ungurească, nindu-se a-l săpa adânc în conștiința poporului românesc? Cine nu se va închină bărbăției, cu care el resfrângea atacurile adversarilor săi politici și înfieră păcatele acelor oameni, cari nu știau să aducă în armonie interesele lor private cu interesele mari și înalte ale neamului românesc, sau cari niște moșteniri frumoase naționale le-a pus la dispoziția altora spre a le folosi pentru distrugerea ființei etnice a poporului românesc, sau cari pentru binele privat al lor, altcum rău priceput, nu se sfiau a conspira cu cei ce îndreptau lovituri grele asupra sanctuarelor culturii naționale? Cine să nu se plece înaintea aceluia caracter integru, care mai bucuros suferia orice batjocură, decât să se abată dela convingerile sale, înaintea aceluia spirit de jertfă și abnegațiune, care toată agoniseala părinților săi a pus-o în serviciul cauzei sfințe a poporului românesc?

Iată, iubiți creștini, învățăturile folosite, ce se desprind din viața și moartea adormitului în Domnul Dr. Aurel Mureșianu, iată pierderea dureroasă, ce o îndură neamul românesc prin decedarea lui.

Cine însă va putea măsură mărirea pierderii, ce o îndură soția iubitoare, ajunsă în situația nespuse de grea a văduviei, fiul și fiica minoreni, cari tocmai acum aveau mai mare trebuință de ajutorul și de îndrumările înțelepte ale părintelui lor, frațele, surorile, cumnații și numeroasele rudeni, cari toți simțesc, cum s'au luat dela ei cununa capetelor lor, cum s'au lipsit ei de cea mai aleasă podoabă a familiei lor? Sunt dureri, cari nici lacrimile unui neam întreg nu le pot alina, fără numai bunul Dumnezeu, dacă cei atât de greu loviți se vor întoarce cu încredere și credință către Izvorul tuturor darurilor și mângâierilor.

Și acum, iubiți creștini, sus inimile! Să le înălțăm spre ceriu, și să cerem dela Părintele îndurător iertarea adormitului și așezarea lui în corturile dreptilor, unde nu este durere, nici întristare și unde cetele cerești împreună cu toți sfinți preamăresc pe Tatăl, pe Fiul și pe Spiritul Sfânt acum și pururea și în vecii veciilor. Amin!

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

In propriul interes.

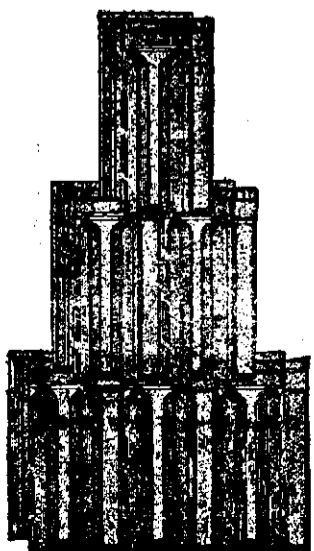
Primește numai
țigla **BOHN**

din Nagyikikinda și Zsomboly respingând ori ce altă țigla de calitate inferioră pentru că numai

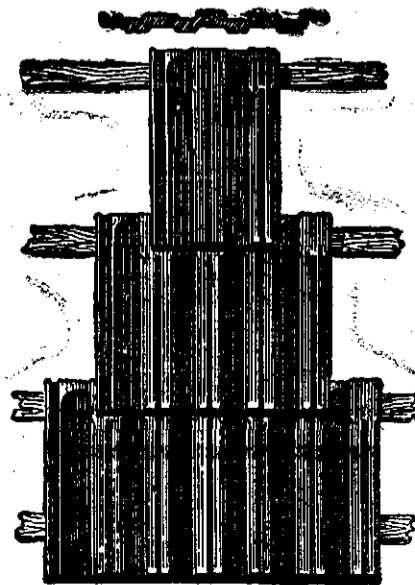
țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

Țigle Bohn de Nagyikikinda.

Țigla Bohn de Zsomboly.

Traian A. Todorescu,
 producător de vinuri în Világos (Șiria)
 oferă vinuri foarte bune, și curate
 după dealurile cele mai renumite,
 dela 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
 țuri moderate depozitari: Musca-ma-
 derat, Galșa, Șiria, Covasint, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la
 dorință prospecte gratuite.

(49) 33-52

„Recomandăm proprietarilor de vii
 cu toată căldura tovarășia românească
 „Mugurul” însoțire economică-comercială
 în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde
 altoie de viță de vie de toate speciile pe
 cum și viță americană cu și fără rădăcină
 și la dorință însoțirea dă instrucție gratis
 ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 36-52

„Sădirea și cultivarea viei”

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procura dela Librăria seminarială
 din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllőszög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren personal	12:48	de către Teuș	2:08
„ accelerat	7:22	„ „	8:53
„ mixt	6:57	„ „	9:04
„ accelerat	2:51	„ „	12:22
„ personal	1:48	„ „	12:39
„ accelerat	10:01	„ „	5:40
„ personal	9:29	„ „	4:03
Dela Parajd: „ mixt	8:44	cătră Parajd	3:02
„ personal	12:43	„ „	9:34
„ mixt	6:54	„ „	2:55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până
 ce nu vei cere dela mine Prețurenti!
 Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor.
 Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

(50) 25-25

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
 clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 34-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
 nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
 telor stricate, mai departe spre facerea de
 clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
 ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
 justări de fer bătut, construite spre ale în-
 toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
 ce clopotele sunt bătute de o latură prin
 aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
 deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
 ori preniute, cari sunt provăzute
 în partea superioară — ca violina —
 cu găuri după figura S și pentru
 aceea au un ton mai intensiv, mai
 limpede, mai plăcut și cu vibrarea
 mai voluminoasă, decât cele de sis-
 tem vechiu, așa, că un clopot pa-
 tent de 327 kg. este egal în tonul
 unui clopot de 461 kg. făcut
 după sistemul vechiu. Mai departe
 se recomandă spre facerea scaune-
 lor de fer bătut, de sine stătă-
 toare, — spre preadjustarea clo-
 potelor vechi cu ajustare de fer
 bătut — ca și spre turnarea de
 toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania”

din Sibiu

(45) 34-5.

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
 asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
 edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
 economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
 morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
 zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
 Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
 capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
 cendului: vieții:
 95.816.412 coroane. 9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
 pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
 capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
 Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
 I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
 Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
 toate comunele mai mari.

Augustin Guștia